

1 דברים פרק כד
2 (א) כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבִעֲלָהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָאֶנָּה בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָּהּ עֲרֹת
3 דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלַחַהּ מִבֵּיתוֹ:
4 (ב) וַיֵּצֵאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֶר:
5 (ג) וּשְׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלַחַהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ
6 כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אֲשֶׁר־לָקַחַהּ לוֹ לְאִשָּׁה:
7 (ד) לֹא־יִוָּכַל בְּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר־שָׁלַחַהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לְהָיִית׀ לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרָיִ
8 אֲשֶׁר הִטְמָאָה כִּי־תֹעֵבָה הוּא לְפָנָי יִקְוֶה וְלֹא תִחַטֵּיא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִקְוֶה
9 אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נִחְלָה: ס

10
11 רמב"ן דברים פרק כד
12 (ד) אחרי אשר הטמאה - לרבות סוטה הנסתרת, לשון רש"י. ופירושו אשה
13 שזנתה תחת בעלה. אבל הסוטה הנסתרת בלבד לא נודע שהיא טמאה ואינו
14 עובר עליה בלאו הזה. וכך מפורש בפרק ראשון של יבמות (יא ב), מאי
15 ונסתרה נבעלה, ואמאי קרי ליה נסתרה לישנא מעליא נקט, ושאלו נבעלה
16 בהדיא כתיב בה טומאה (במדבר ה יג) ונסתרה והיא נטמאה, למיקם עלה
17 בלאו. ואם כן, יאמר הכתוב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה
18 ואחרי אשר הטמאה, והנה הם שני לאוין, יזהיר במחזיר גרושתו משנשאת,
19 ויזהיר במחזיר אשתו שנטמאה בזנות. ועל דרך הפשט אחרי אשר הוטמאה -
20 לבעל הראשון, ירמוז כי כאשר ידעה איש אחר תחשב לו טמאה. ואלו מצות
21 מחודשות בגט ובחזירה. וטעם הלאו הזה, כדי שלא יחליפו נשותיהן זה
22 לזה, יכתוב לה גט בערב ובבוקר היא שבה אליו, וזה טעם ולא תחטיא את
23 הארץ - כי זה סבה לחטאים גדולים. ובספרי (תצא קלו) ולא תחטיא את
24 הארץ, להזהיר ב"ד על כך:
25

26 תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ב עמוד א-ב

27
28 /מתני'/. האשה נקנית בשלש דרכים, וקונה את עצמה בשתי דרכים. נקנית
29 בכסף, בשטר, ובביאה. בכסף - בית שמאי אומרים: בדינר ובשוה דינר,
30 ובית הלל אומרים: בפרוטה ובשוה פרוטה. וכמה היא פרוטה? אחד משמנה
31 באיסר האיטלקי. וקונה את עצמה בגט, ובמיתת הבעל. היבמה נקנית
32 בביאה, וקונה את עצמה בחליצה, ובמיתת היבם.
33 גמ'. האשה נקנית. מאי שנא הכא דתני האשה נקנית, ומ"ש התם דתני האיש
34 מקדש? משום דקא בעי למיתני כסף, וכסף מנ"ל? גמר קיחה קיחה משדה
35 עפרון, כתיב הכא: כי יקח איש אשה, וכתב התם: נתתי כסף השדה קח
36 ממני, וקיחה איקרי קנין, דכתיב: השדה אשר קנה אברהם, אי נמי: שדות
37 בכסף יקנו, תני האשה נקנית. וניתני התם האיש קונה! מעיקרא תני
38 לישנא דאורייתא, ולבסוף תני לישנא דרבנן. ומאי לישנא דרבנן? דאסר
39 לה אכ"ע כהקדש

40
41 תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד א

42 /מתני'/. האיש מקדש בו ובשלוחו. האשה מתקדשת בה ובשלוחה. האיש מקדש
43 את בתו כשהיא נערה, בו ובשלוחו.
44 גמ'. השתא בשלוחו מקדש, בו מיבעיא? אמר רב יוסף: מצוה בו יותר
45 מבשלוחו; כי הא דרב ספרא מזריך רישא, רבא מלח שיבוטא. איכא דאמרי:
46 בהא איסורא נמי אית בה, כדרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב:

1 אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה
2 עליו, ורחמנא אמר: ואהבת לרעך כמוך. וכי איתמר דרב יוסף - אסיפא
3 איתמר: האשה מתקדשת בה ובשלוחה; השתא בשלוחה מיקדשא, בה מיבעיא?
4 אמר רב יוסף: מצוה בה יותר מבשלוחה; כי הא דרב ספרא מחריך רישא,
5 רבא מלח שיבוטא; אבל בהא איסורא לית בה, כדר"ל, דאמר ר"ל: טב למיתב
6 טן דו מלמיתב ארמלו.

7
8 תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לו עמוד ב
9 משנה. כל שחייבין עליו משום שבות, משום רשות, משום מצוה, בשבת -
10 חייבין עליו ביום טוב. ואלו הן משום שבות: לא עולין באילן, ולא
11 רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים, ולא מטפחין, ולא
12 מספקין, ולא מרקדין. ואלו הן משום רשות: לא דנין, ולא מקדשין, ולא
13 חולצין, ולא מיבמין. ואלו הן משום מצוה: לא מקדישין, ולא מעריכין,
14 ולא מחרימין, ולא מגביהין תרומה ומעשר. כל אלו ביום טוב אמרו, קל
15 וחומר בשבת. אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

16
17 תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לו עמוד ב
18 ולא מקדשין - והא מצוה קעביד! - לא צריכא
19 דאית ליה אשה ובנים.

רמב"ם הלכות אישות הקדמה

20
21
22
23 הלכות אישות. יש בכללן ארבע מצות, שתי מצות עשה, ושתי מצות לא
24 תעשה. וזה הוא פרטן: (א) לישא אשה בכתובה וקידושין. (ב) שלא תבעל
25 אשה בלא כתובה וקידושין. (ג) שלא ימנע שאר כסות ועונה. (ד) לפרות
26 ולרבות ממנה. וביאור מצות אלו בפרקים אלו.

רמב"ם הלכות אישות פרק א

27
28
29 הלכה א
30 קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה
31 מכניסה לביתו ובוועלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה, כיון שנתנה
32 תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים
33 ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר +דברים כ"ב+ כי יקח איש אשה ובא אליה.

34
35 הלכה ב
36 וליקוחין אלו מצות עשה של תורה הם, ובאחד משלשה דברים האשה נקנית,
37 בכסף או בשטר או בביאה, בביאה ובשטר מן התורה ובכסף מדברי סופרים,
38 וליקוחין אלו הן הנקראין קידושין או אירוסין בכל מקום, ואשה שנקנית
39 באחד משלשה דברים אלו היא הנקראת מקודשת או מאורסת. +השגת הראב"ד/ בביאה
40 ובשטר מן התורה ובכסף מדברי סופרים. א"א זה שבוס ופרוש משובס הטעהו.+
41

רמב"ם הלכות אישות פרק ג

42
43
44 הלכה כג
45 כל המקדש אשה בין על ידי עצמו בין על ידי שליח צריך לברך ס קודם
46 הקידושין הוא או שלוחו ואחר כך מקדש כדרך שמברכין קודם כל המצות,
47 ואם קידש ולא בירך לא יברך אחר הקידושין שזו ברכה לבטלה, מה שנעשה

1 כבר נעשה. +/השגת הראב"ד/ צריך לברך קודם קדושים או הוא או שלוחו ואחר כך מקדש. א"א
2 אין אנו אומרים כן אלא מקדש ואחר כך מברך והטעם מפני שהדבר תלוי בדעת אחרים שאם תמשך האשה
3 ולא תרצה לקבל הרי הברכה לבטלה, וזה הטעם לברכת האב שמברך להכניסו בבריתו של אברהם
4 אבינו. +
5

6 תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יח עמוד ב

7
8 משנה. ואלו כותבין במועד: קדושי נשים, וגיטין, ושוברין, דייתיקי,
9 מתנה, ופרוזבולין, איגרות שום, ואיגרות מזון, שטרי חליצה,
10 ומיאונים, ושטרי בירורין, גזרות בית דין, ואיגרות של רשות.

11
12 גמרא. אמר שמואל: מותר לארס אשה בחולו של מועד, שמא יקדמנו אחר.
13 לימא מסייע ליה: ואלו כותבין במועד: קדושי נשים. מאי לאו שטרי
14 קדושים ממש? - לא, שטרי פסיקתא, וכדרב גידל אמר רב. דאמר רב גידל
15 אמר רב: כמה אתה נותן לבנדך - כך וכך, כמה אתה נותן לבתך - כך וכך.
16 עמדו וקדשו - קנו. הן הן הדברים הנקנין באמירה. לימא מסייע ליה:
17 אין נושאים נשים במועד, לא בתולות ולא אלמנות, ולא מיבמין, מפני
18 ששמחה היא לו. הא לארס - שרי! - לא מיבעיא קאמר; לא מיבעיא לארס -
19 דלא קעביד מצוה, אלא אפילו לישא נמי, דקא עביד מצוה - אסור. תא
20 שמע, דתנא דבי שמואל: מארסין אבל לא כונסין, ואין עושין סעודת
21 אירוסין, ולא מיבמין, מפני ששמחה היא לו. שמע מינה.
22

23 רמב"ם הלכות יום טוב פרק ז הלכה טז

24
25 אין רואין את הנגעים במועד שמא ימצא טמא ונמצא חגו נהפך לאבל,
26 ואין נושאים נשים ולא מיבמין במועד כדי שלא תשתכח שמחת החג בשמחת
27 הנשואין, אבל מחזיר הוא את גרושתו, ומארסין נשים במועד, ובלבד שלא
28 יעשה סעודת אירוסין ולא סעודת נישואין כדי שלא יערב שמחה אחרת
29 בשמחת החג.

30 רמב"ם הלכות אבל פרק ו הלכה ה

31
32 בנישואין כיצד, אסור לישא אשה כל שלשים יום, ומותר לארשה אפילו
33 ביום המיתה, ומי שמתה אשתו, אם כבר קיים מצות פריה ורביה ויש לו מי
34 שימשנו ואין לו בנים קטנים הרי זה אסור לישא אשה ג אחרת עד שיעברו
35 עליו שלשה רגלים, אבל מי שלא קיים מצות פריה ורביה, או ד שקיים ויש
36 לו בנים קטנים או שאין לו מי שימשנו, הרי זה מותר לארשה ולכנוס
37 מיד ואסור לו לבא עליה עד שלשים יום, וכן ה האשה שהיתה אבלה לא
38 תבעל עד שלשים יום.

39 רמב"ם הלכות אישות פרק י הלכה יד

40
41 מותר * לארס בכל יום חול אפילו ל בתשעה באב בין ביום בין בלילה,
42 אבל אין נושאים נשים לא מ בערב שבת ולא באחד בשבת גזירה שמא יבוא
43 לידי חילול שבת בתיקון הסעודה שהחתן טרוד בסעודתו, ואין צריך לומר
44 שאסור נ לישא בשבת, ואפילו בחולו של מועד אין נושאים נשים כמו
45 שביארנו לפי שאין מערבין שמחה בשמחה שנאמר +בראשית כ"ט+ מלא שבוע
46 זאת ונתנה לך גם את זאת, ושאר הימים מותר לישא אשה בכל יום שירצה
47 והוא שיטרח בסעודת נישואין שלשה ימים קודם [יום] הנישואין.

- 1
2 רא"ש מסכת כתובות פרק א
3 כתב רב אחאי (פ' חיי סי' טז) דברכת אירוסין ב'י. וה"ר שמואל הנגיד נחלק עליו ואמר שאין צריך י' אלא לברכת
4 חתנים בלבד שלא הוזכרו י' אלא בה. ועוד הרי קידושין בפני ב' ואתה מצריך עשרה. ול"נ דברי רב אחאי דלמאי
5 דילפינן מבוזז הרי בועז עשה גם ברכת אירוסין בעשרה ולמאי דילפינן ממקהלות גם ברכת אירוסין על עסקי מקור בא
6 דאי אפשר לישא בלא ברכת אירוסין ודי בשנים לקידושין ובברכה צריך עשרה. (א) ויש שכתבו שצריך לברך ברכת
7 אירוסין קודם קידושין כדאמר (פסחים דף ז ב) כל הברכות כולן מברכין עובר לעשייתן. (ב) ויש שכתבו שצריך לעשות
8 אחר האירוסין דילמא הדרא בה האשה והויא לה ברכה לבטלה. ועוד שבכל המצות לפי שמזכירין עשיית המצוה מברכין
9 עליהן עובר לעשייתן אבל כאן אין מברכין אשר קדשנו לקדש האשה וכיון שאין מזכירין עשיית המצוה אין צריך לברך
10 עובר לעשייתן. מאי מברכין. אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על
11 ידי חופה וקידושין (ג) ברוך מקדש ישראל וכו' (ד) ונהגו האידנא מקדש ישראל על ידי חופה וקידושין. יש מקשין על
12 נוסח ברכה זו למה אין מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש את האשה ועוד היכן מצינו ברכה כזאת שמברכין על
13 מה שאסר לנו הקדוש ברוך הוא והלא אין אנו מברכין שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוט ועוד מה ענין
14 להזכיר עריות בכאן. ועוד מה לנו להזכיר חופה בכאן כיון שמברכין ברכת ארוסין בבית האירוסין ובלא חופה. ונ"ל כי
15 ברכה זו אינה ברכה לעשיית המצוה** כי פריה ורביה היינו קיום המצוה (ה) ואם לקח פלגש וקיים פריה ורביה אינו
16 מחוייב לקדש אשה וכן הנושא זקנה איילונית או עקרה (ו) וכן סריס חמה שנשא מברכין ברכת חתנים ואין חיוב במצוה
17 זו שאין בה קיום מצות פריה ורביה והילכך לא נתקנה ברכה במצוה זו. אף בנושא אשה לשם פריה ורביה כיון (שאי)
18 אפשר לקיים מצות פריה ורביה בלא קידושין ולא דמי לשחיטה שאינו מחוייב לשחוט ולאכול ואפ"ה כשהוא שוחט
19 לאכול מברך דהתם אי אפשר לו לאכול בלא שחיטה אבל הכא אפשר לקיים פריה ורביה בלא קידושין וגם התם אפקיה
20 קרא בלשון ציווי דכתיב וזבחת ואכלת אבל הכא כתיב כי יקח איש ועוד דבקדשים אי אפשר בלא שחיטה הילכך
21 מברכין על כל שחיטה. וברכה זו נתקנה לתת שבה להקב"ה אשר קדשנו במצותיו והבדילנו מן העמים וצונו לקדש אשה
22 המותרת לנו ולא אחת מן העריות. והזכירו בו איסור ארוסות והיתר נשואות בחופה וקידושין שלא יטעה אדם לומר
23 שהברכה של קידושין נתקנה להתירה לו לכך הזכירו חופה לומר דדוקא ברכת חופה היא המתרת הכלה***. ולהכי נמי
24 הקדימו חופה לקידושין לומר והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה שאחר ברכת הקידושין:
25
26 תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ז עמוד ב
27 תניא אידך: מברכין ברכת חתנים בבית חתנים, וברכת אירוסין בבית האירוסין. ברכת האירוסין מאי מברך? רבין בר
28 רב אדא ורבה בר רב אדא, תרוייהו משמיה דרב יהודה אמרי: בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות, ואסר
29 לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקדושין. רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה:
30 בא"י מקדש ישראל על ידי חופה וקדושין. מאן דלא חתים, מידי דהוה אברכת פירות ואברכת מצות, ומאן דחתים, מידי
31 דהוה אקידושא.
32
33 שיטה מקובצת מסכת כתובות דף ז עמוד ב
34 שיטה ישנה
35
36 וזה לשון שיטה ישנה ואסר לנו את הארוסות וכו' אסר לנו את הארוסות מדכתיב חופה באורייתא כדדרשינן לקמן
37 מאורסה לא נשואה כדאמרינן מאי נשואה אילימא נשואה ממש וכו' אלא שנכנסה לחופה ולא נבעלה ש"מ דאכתי
38 מחסרה מסירה וכיון דבעיא מסירה לחופה ש"מ דלא קניא לה לגמרי הילכך הויא לה כארוסת אחר לגביה ואסירא ליה
39 כדין אשת איש כך פירשו הרא"ה והרשב"א ז"ל. ורש"י ז"ל פירש ואסר לנו את הארוסות. דרבנן הוא שגזרו על הייחוד
40 של פנויה אף ארוסה וכו' ע"כ.